

ВСЕСВИТ



БЕРЕГИТЕ ВОЛОСЫ
МОЙТЕ ГОЛОВУ ШАМПОНЬ
УПОТРЕБЛЯЯ



Его

достоинства:

Волосы пышные, блестящие и без перхоти.
Волосы не жирные.
Превосходная чистка корней, подволосной почвы.
Предохранительное средство против выпадания волос.
Наилучший и самый дешевый уход за волосами.



Этикет заведен комитету по делам изобретений ВСНХ № 131.

ШАМПОНЬ разрешен Государственным откопшеном № 936123.

Продается в аптеках и магазинах санитарии и гигиены.

Пробный пакет высылается по получении 20 коп. почтов. марками.

Адресовать: Г. Петрову, Москва, почтамт, ящик № 755. Деловые: Москва, 20, Ухтомская, 40

СТРУНЫ ВСЕВОЗМОЖНЫЕ
ВЫСОКОГО КАЧЕСТВА
ВЫГОДНО ПРИОБРЕТАЙТЕ

в производстве
К. А. ОВДЮКЕВИЧА

МОСКВА, 10, 1-ая МЕЩАНСКАЯ, 33. ☉ КАТАЛОГИ БЕСПЛАТНО.

ЩОМІСЯЧНИЙ БАГАТОІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ

„ЧЕРВОНІЙ КЛИЧ“

ЖУРНАЛ ОСВІТЛЮЄ: сучасні політичні події, революційну боротьбу та життя робітників і селян по всьому світі.

РОБОТА МОПРУ по закордонних секціях, СРСР та на Україні.

ЖУРНАЛ МАЄ великий літературно-художній відділ, оповідання, нариси, повісті, вірші, гуморески.

На кожне число припадає не менш як 42 ілюстрації та художні витвори.

Обкладинка на журналі багатофарбова.

Умови передплати з надсилкою:

На 3 міс.—30 к., знижка 7⁰/₀; на 6 міс.—60 к., знижка 10⁰/₀; на 12 міс.—1 карб. 20 к., знижка 12⁰/₀.

Ціна окремого примірника 10 коп.

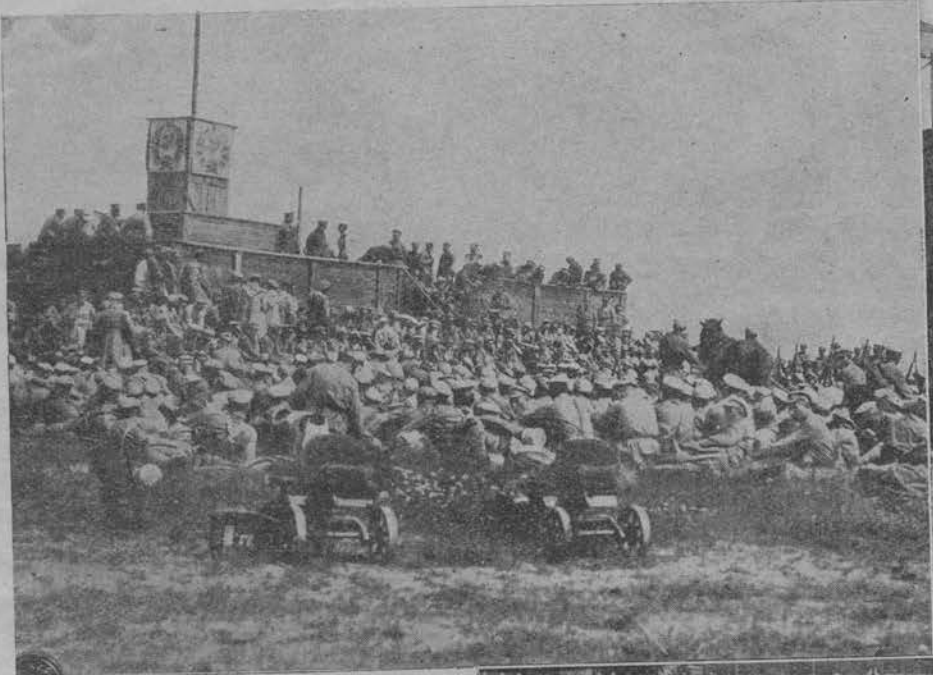
№ 29
17-20 липня
1927 року

ВСЕСВІТ

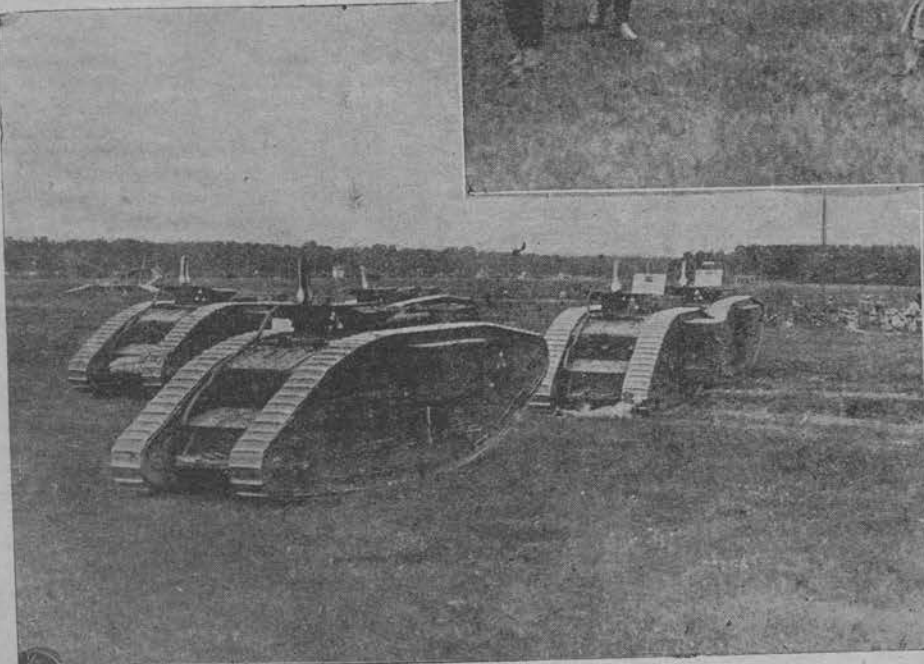
ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

ДО ТИЖНЯ ОБОРОНИ



В таборі. Вгорі—пояснення завдань після бою. Нижче—після бою коло проти-танкової гармати. Внизу—маневри танкових колон. В кутках праворуч—пілот і механік, учасники „Зоряного перельоту“, що прилетіли з Москви до Харкова на аероплані „Червоний Уманець“.



Державна Публична
БІБЛІОТЕКА УРСР
№ 760432



В таборах. Танк переїздить шанці

Стаття **ДО ОБОРОНИ** Мик. Новицького

ЧОГОСЬ примовкли прекраснотушні соціял-угодівці, гравці й помагачі „миротворчої“ буржуазії.

А тринадцять років тому назад як клялися й присягалися, що ось тільки допоможемо панській „батьківщині“ побити злого ворога (звідси—німця, а звідти—англійця) і запанує на віки вічні на землі мир і в чоловіцях—добра воля!

Імперіялістичні чоловіці засталися сами собою. Без ніякої „доброї волі“.

Капіталістична бешиха брякне, наливаючись кривавим гноєм нової війни.

Нічого дивного! Війна для капіталізму така ж законна мірна метода поступу, як і капіталістичний „мир“.

Ріжниця—в напруженості, темпі та зброї.

Для миру—налигач і батіг.

Для війни—одвертий ніж.

* * *

Ніж страшний.

Не те поліно, що ним, кажуть, таракнув колись по тімені Авеля простодушний Каїн.

І не те наївне ножацьчя, що ним випускали тельбухи один одному ландекнехти Тіллі та Валленштейни.

І навіть не ті урагани огню й смерти, що „рятували культуру“ капіталізму десять років тому.

Похвалитися, правда й тоді було чим.

Біля двадцяти п'яти мільйонів люду вибито з лав світової праці за 4 роки.

В тому числі,—не лічучи тих, що каліками залишились, біля 12 мільйонів—мертвими від зброї і хороб.

Це стільки, що як би класти поруч, плечем до плеча, то зайняли б вони смугу в 10700 верстов. Ледве хватило б на те відстати від Парижу до Владивостоку.

І „продукція“ не мала була.

12 мільйонів за 1562 дні війни—це як раз по 7682 чоловіки на день.

А те, що готує імперіялізм світові надалі, до чого неухильно й настирливо простує він, має бути значно гіршим, незмірно гіршим. Війна без фронту, без поля, без обмеженого району воєнних дій.

Війна в запіллі, війна скрізь у найдальшому кутку, у найглибшій щілині,—ось у чому зміст авіаційної й хемічної техніки, що так зросла й розвинулася за ці роки.

Страшне? Так. Але—не на те, щоб лякатись. Лякатись—не допоможе. Треба бути оборонно-готовими.

Треба бути готовим і вмілим усім і кожному, бо отрутий ніж імперіялістичної техніки вбивства скеровано проти всіх і кожного.

Гази та повітряна флота стають зброєю.

Ми повинні знати свого ворога і його зброю. Кожен повинен знати, що таке гази, які вони бувають, як діють, як від них оборонятись, як орудувати протигазами, і як орудувати самими газами.

Повітряна флота є зброєю ворога?

Наша повітряна флота повинна бути не гіршою, а кращою за ворожу.

На наших очах ворог випробовує і в досконалює свою техніку. Ліндберг перелетів Атлантичний океан, з Нью-Йорку до Парижу. Чемберлін і Левіне прилетіли з Нью-Йорка до Берліну.

Берд—той самий, що буцім то за 14 1/2 годин злітав з Кінгс-бая на північний полюс і назад вернувся,—перелетів з Нью-Йорка у Францію в надзвичайну бурю.

Це не лише спорт був. І не мирному розв'язку служба. В руки капіталізму кожний крок технічного поступу—то все гостріше лезо війни.

І ми знаємо, що то—проти нас воно кується й гостриться, бо в нас, в самому існуванні нашому, капіталізм бачить загибель свою, і всі сили збирає, щоб знищити нас.

Наша відповідь, відповідь світової праці світовим гнобителям? Вона може бути тільки одна. Знищити себе, знищити здобутки Револуції не дамо. Сміливо—ввічі небезпеці.

Війна проти всіх?

У відповідь—готовність усіх.

Авіоматки, дзепеліни, бомби нечуваної сили, гази, що знищують все на шляху своїм?

Всю силу, всю самодіяльність кожного сина праці—щоб у нас усе це було краще, міцніше і більше.

Щоб кожний знав, як поводитись у тім чи іншій випадку небезпеки, як захищатись, як оборонятись і як наступати.

І найголовніше, щоб знав кожний робітник, кожний селянин усього світу, що наш ворог—капіталізм, що скрегоче зубами на нас—це й його ворог. Що готуючи оборону робітничо-селянської держави, ми готуємо оборону їх, оборону життя і майбутньої долі трудящих всесвіту.

Всі—до оборони!

Стаття **ВІЙНИ МИНУВШИНИ** Н. Сологуба

ПАЦИФІСТИ всіх країн, проповідуючи мир, організовуючи різні конференції для так званого „роззброєння“, наївно гадають, що цими заходами можна усунути можливість збройних сутичок. Вони переконують себе та інших, що ведучи балачки про скорочення озброєнь, вони тим самим усувають приводи до війни. Тим часом дійсність, та суворона дійсність, що має своєю основою точний підрахунок і будує свої висновки на точних законах історії, ця дійсність говорить проти них. Мало хто з них ставив собі мету поміркувати про справжні причини війни, підрахувати,

1.265.000.000 франків. 1861—65 р. р.—73.000.000.000 франків; 1866 р. 1.650.000.000 франків; 1867—71 р. р.—25.000.000.000 франків; 1877—78 р. р.—6.452.000.000 франків.

Таким чином, за пів сторіччя на найбільші війни, що розвязували питання світових суперечностей, було витрачено біля 117.867 мільярдів франків.

Остання світова війна освітлена як на це ще точніше і коштувала вона багато раз більше, ніж це передбачали за мирного часу. Безпосередні видатки на війну визначалися

503 мільярдами, побічні витрати та збитки війни до 166,500 мільярдів, що загалом дав кошта цієї війни в сумі 670 мільярдів карб., у 30 раз більше ніж витрачено на війни з 1863 до 1900 р.р.

Ця ж війна освітлюється й цифрами втрат людьми. Всього за час із 1914 до 1919 р. вбито 10.135.000. Крім того, зменшення населення відбувалось також від зниження числа народжень та підвищення смертності—перше дало 20.850.000.000 а друге—6.015.000 чоловіка, що разом дав поменшення населення підчас війни—37.000.000.

Такі-от цифри, що спростовують теорію роззброєння та скорочення озброєнь, як засобу зменшення воєн. Ми гадаємо, що вони дуже показові і дальших коментарів не потребують.

Які ж висновки ми можемо зробити для себе з цих даних?

Посамперед, один з висновків полягає в тій боротьбі проти війни, що її повинні вести робітничий клас, селянство та всі трудящі, ті хто несе усі



скільки рекомендовані ними заходи сприяли зменшенню або навіть скороченню воєн.

А коли звернутись до історії, то її суто фактичний бік дав зовсім інші, явно вбивчі для пацифістів дані.

За сто років 1800 до 1900 р. включно на всій земній кулі велось не більше й не менше як 210 воєн, включаючи в це число і придушення революційних повстань. Таким чином на один рік життя людства припадало більш ніж 2 війни. Загальна тривалість цих воєн за приблизним підрахунком складала 822 р.

На жаль статистика цього періоду не говорить нам, скільки померли ці війни людей, грошей, а проте ми все ж маємо деякі хоч приблизні дані.

Світовий учений, відомий математик Фламаріон, поставив собі мету вивчити, скільки вбито людей від початку нашої азійсько-європейської історії, тобто приблизно за період 3.000 років. Йому подало встановити, що це число складає 1.200.000.000 чоловіка. Тому що сторіччя складається з 36,525 днів, то дальші підрахунки привели його до висновку, що людство для того, щоб вижити за кожних сто років по 40.000.000 людей, повинно було, не зупиняючись ні на хвилину, вбивати щодня більш тисячі чоловіка (біля 1.100), тобто майже одного в хвилину, вірніше—46 за годину.

Період, охоплює другу половину минулого віку, трохи детальніше освітлений статистикою. Останнє, хоч і не зовсім точно, дає нам вартість воєн цього часу. Ці цифри, безперечно, дуже характерні, хоч вони освітлюють лише найбільші війни. Війна 1853—56 р. р. коштувала 8.500.000.000 франків; 1859 р.—



До тижня оборони. Кавалерійські змагання

тягарі війни та від неї нічого не виграв, а лише втрачає.

Дальший висновок—це тверезе переконання, що доки існує капіталізм—економічні суперечності розвязуватимуться силою і війна матиме характер цілком закономірного явища.

Так само, як висновок слід відзначити, що неминучі жертви та тягарі не тільки можуть, але й мусять бути зменшені попередньою підготовкою оборони нашого Союзу, підготовкою не тільки спеціальною, що є обов'язком Червоної Армії, а й підготовкою до оборони всіх трудящих. Ця підготовка повинна охопити собою всі сторони нашого життя, щоб коли настане час війни, ми з задоволенням могли сказати:

„Так, до оборони нашого Союзу ми готові“.

ЛИСТ АМЕРИКАНСЬКОГО ПРЕ- ЗИДЕНТА Ю. Золотарьова

Оповідання

ЗА ЧОТИРИ верстви від містечка Учеті—вокзал. А в другий бік, за дві верстви, на Усвятці—порон. Червоні стоять на вокзалі і б'ють по порону. А петлюрівці стоять за пороном і б'ють по вокзалу. Посередині на горбочку стоїть містечко з димарем громадської лазні і каланчею. Зранку з 9-ої години над містечком починають вибухати гарматні набой, а шрапнель весело верещить вгору, наче кричить: — Доброго ранку!

І так—до шостої.

О шостій годині більшовики в шелонах мирно роскупорювали консерви і починали вечеряти. А петлюрівці відбували в сусідні села „по сало“. А сало мабуть любили жареним, бо після них села палали цілими тижнями...

Тільки вночі містечко оживало. Починалися продаж і купівля. Ходили в гості і в синагогу. А коли шрапнелі починали верещати згори „доброго ранку“, містечкові євреї ховалися в таємний спокій льохів.

У містечку ніякої влади не було. Таке становище і вважають за ідеальне деякі політичні угруповання, але містечкові євреї були перековані „государственники“.



Кладовище „Пер Лашез“. Стіна комунарів

Все ж вони ніяк не могли рішити, кого краще чекати: більшовиків чи петлюрівців. Столяр Лейзер більшовиком не був, але він глибоко бажав приходу більшовиків,—це для того, щоб поквитатися з „пузатими“: так піднімають ціни на базарі, що бідній людині не сила зварити пару картоплин на вечерю!

Багатий шкіряник Лейбзон вважав, що хоч петлюрівці й порють животи та перини, але в їхній програмі є пункт про вільний торг.

А про тих, що руйнують базари і конфіскують крам, хіба варт думати чесному євреєві?

Все ж багато хто вагався в виборі влади і вважав, що зняти рундук на базарі це не те саме, що зняти голову з плеч. Євреї ж любили свої голови не менше, ніж свої рундуки.

У вечері, коли містечко зібралося в синагозі для молитви, на трибуні виросла постать Лейбзона. І сказав Лейбзон так:

— По-перше—ша! А по-друге, я можу вас повідомити, що вам боятися нічого, що більшовикам можна побажати пекла і більш нічого. Я одержав листа від швагера з Київ, де він пише, що американський президент надіслав Петлюрі листа з посланцем, і в листі написано: „Так як до мене в Америку надійшли чутки про те, що ти, Симоне Петлюро, вризуєш євреїв, то я тебе перший і останній раз попереджую, що коли хоч один волос упаде з єврей-

ПАМ'ЯТИ ПАРИЗЬКИХ КОМУНАРІВ



Демонстрація комуністів на кладовищі Пер Лашез у роковини Паризької комуні. В передньому ряді зліва—старий комунар Камеліна, далі—Марсель Кашен та Вейан Кутюрє

ської голови, то будеш мати діло зі мною у мене в Нью-Йорку на Ріверсайд-Стріт, вл. будинок № 6 проти аптеки“... Так пише американський президент. Сам бог послав Петлюрі це послання і розм'ягчив його серце. І зараз у Петлюри в програмі один новий пункт: категорично раз назавжди заборонено бити й різати євреїв ні під яким виглядом! Отже, розсходьтеся євреї по хатах і спокійно чекайте того, з ким сам господь бог і американський президент.

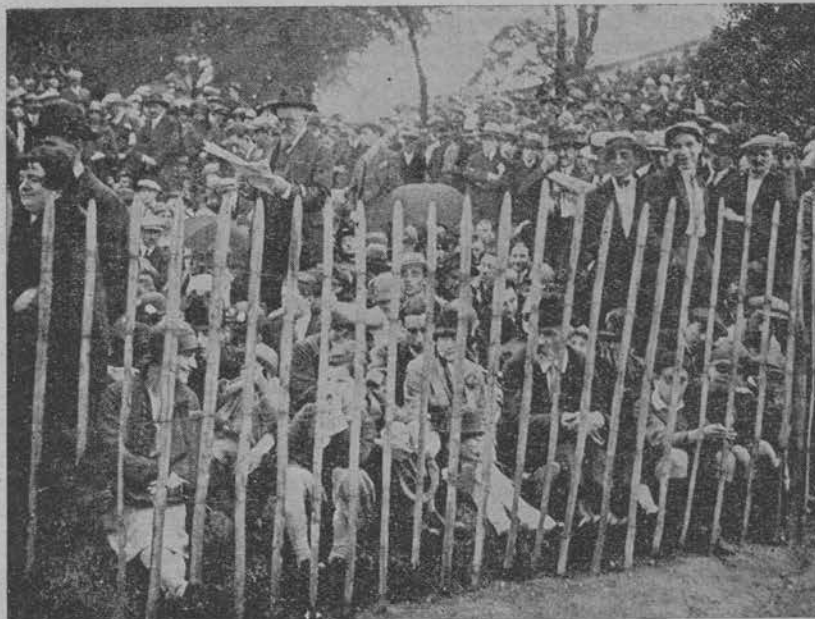
Столяр Лейзер стояв за трибуною і всяко глузував з Лейбзона. А коли той скінчив, він вигукнув:

— Я знаю в Петлюри у програмі тільки один новий пункт: щоб євреїв справді не вішати... за шию, а від цього числа виключно за ноги! Більш ніяких нових пунктів у Петлюри нема, говорю це вам я, Лейзер, а хто в цьому сумнівається, хай підійде до мене!

Євреї до Лейзера де підійшли, але Лейбзон все таки крикнув:

— Ви справжній більшовик, Лейзер, і я вам скажу: вам не місце в синагозі!

— Стану я з такими йолопами залишатися!—крикнув Лейзер і вийшов.



Робітники біля стіни комунарів

Пізно вночі поверталися євреї з синагоги і говорили:
— Раз Лейбзон каже, він знає!
— Легко сказати, американський президент. Він—та Монтефіоре!

— Ну—ну: Бісмарк був трохи вищий за них обох.
— Зрівняв: Бісмарк. Це ж Америка...

Днів через три перестали лопатися в небесах гарматні набой і незабаром петлюрівці вступили в містечко.

Видно петлюрівці ще не знали про листа американського президента, бо перш за все розійшлися по єврейських хатах і навіть у самого Лейбзона відібрали 100 тисяч романівськими, а його дружині, що кинулася рятувати гроші, набили такого ока, що в усьому містечку не знайшлося стільки пудри, щоб забілити синяву.

А ввечері петлюрівці вчинили найсправжніший погром. Навіть Лейбзон, сидючи під дахом коло дружини, сказав переконано:

— Ні, я таки бачу, що вони справді нічого не знають про лист американського президента!

Втих трохи погром. Вийшов наказ петлюрівського коменданта, але грабунки тривали далі.

І ось зібралися у Лейбзона шестеро кращих людей у містечку і стали радитися, як бути.

Лейбзон тер довго чоло, і нарешті сказав:

— Я розумію, в чім річ. Очевидно Петлюри не дали прочитати листа президента. Очевидно хтось із його підручних затримав. Треба, євреї, негайно відрядитися до ставки Петлюри. до Жмеринки і відкрити йому очі, а також вказати на всю небезпечність, що загрожує йому від невиконання наказу американського президента.

— Це правда!—сказав рабин.—Я цілком погоджуюсь із шановним Лейбзоном. Так тому й бути.

Сперечатися не стали і одразу перейшли до питання, кого послати.

Іхати до ставки Петлюри—це не зовсім просто. І старий рабин виручив.

— Пошлемо,—каже,—з пакунком столяра Лейзера. Він великий бешкетник і як що йому скрутять там паскудну голову, туди йому й дорога.

Послали за Лейзером. Той уже спав, і, лаючись, пішов до Лейбзона.

— Послухайте, Лейзер!—сказали йому.—Хоть ви й бунтівник, але у вас єврейське серце: їдьте до Петлюри до Жмеринки і бог Авраама, Ісаака та Якова нагородить вас!

Лейзер брутально відповів:

— Хай бог Авраама, Ісаака та Якова їде до Жмеринки, а я їду спати!

І вийшов.

Лейбзон божився й кричав, що зараз же піде до коменданта і видасть Лейзера, як більшовика.

Все ж до коменданта він не пішов і пропонував іще раз обговорити питання. Ще раз обговорили і ухвалили: їхати до Жмеринки Лейбзонові, мануфактуристові Гурляндові і молодому адвокату Альбертові Хацкелевичеві.

А через те, що їхати доводилося до високої особи,—підкопити з собою також найкращу святкову тору з синагоги.

Ті погодилися. І жінка Лейбзона почала негайно жарити гусячі шийки з борошном у маслі та пекти пироги з печінкою.

Вранці пішли до коменданта.

Вартовий коло дверей мав явний намір проколоти всіх трьох багнетом, а в коридорі їх ошпарило окропом з гарячого самовара, що його несли дві дужі лапи з приміщення команди.

Молодий комендант прийняв їх дуже тепло, гостинно. Всі три євреї надзвичайно довго, надзвичайно розсудливо, надзвичайно красномовно,—а де бракувало слів, пальцями,—пояснювали всю важливість листа американського президента, доводили, що єврейський народ нічого не має проти Петлюри і при кінці навіть навели цитату з „Мідраша“.

Цитата з „Мідраша“ видно дуже подобалася безумому петлюрівському комендантові, бо він негайно поклякав помічника і, вказуючи євреїв, сказав:

— Пане-осауле, цим людям треба поїхати до батька Петлюри.

— Слухаю.

— Так ось що, дайте їм перепустку до Жмеринки і... гм... ще трохи далі...

— Ні,—сказали євреї.—Нам тільки до Жмеринки.

— Та нічого, можна й трохи далі. Йдіть, пане-осауле!

— Слухаю.

Євреї довго дякували і дали грошей. Комендант з подякою прийняв. На радощах дали й панові-осаулові і навіть тому хлопцеві, що їх трохи не обварив із самовару.



Клара Цеткін

до семидесятих роковин з дня народження

Всі були зворушені.

— Ходіть за мною!—сказав осаул.

Євреї шанобливо пішли за осаулом, хоча й трохи дивувалися, що перепустки у петлюрівського коменданта давалися десь унизу, в льоху за ґратами, куди їх вів пан-осаул.

І всі четверо спокійно й весело спустилися по скрипучих приступочках...

...Ані запашних гусячих шийок, ані зарожевілих пиріжків із печінкою не довелося їм скоштувати...

А комендант сидів того ж вечора за столом і писав наказа про те, що за його розпорядженням розстріляно трьох єврейських наркомів за зносини з американським президентом, а також за те, що вони рос'яли Христа.

Коли чорновика наказу прочитав пан-осаул, він сказав:

— Директорія ще не рвала дипломатичних зносин із Сполученими Штатами, тому ніяково писати „за зносини з американським президентом“.

Комендант почував потилицю і сказав:

— А що, той американський президент,—жид чи православний?

— Хрещений жид!—переконано сказав осаул.—Всі американці хрещені жидами!

Пан-осаул був людина освічена і колись, кажуть, навіть скінчив чотири класи реальної школи.

— Хрещений—все одно жид!—сказав комендант і приписав до наказу таке:

„За зносини з американським жидівським президентом“

— Тепер буде гаразд!—сказав він, промокнув і крикнув вістовому:—До друкарні.

Комендант після цього завалився в фотельку і солодко мріяв про те, що добре було б оце опинитися в Америці і такого перцю задати всім жидам та їхнім американським президентам!

КУТОК КОТЛЯРЕВСЬКОГО В ПОЛТАВІ

Стаття й фото Г. Рогозівського



М. І. Головатинський, ідейний охоронець історичного пам'ятника-будинка, де жив Іван Котляревський

НА КРАЮ Полтави, на верхів'ю гори, що відкривав широкий краєвид на річку Ворскло, на суміжні лани, луки, ліси та села, росквінувся гайок, що здавна носить назву „куток Івана Котляревського“. В гушавині цього гаю зберігся старенький дубовий будинок, де народився, жив, працював і вмер основоположник нової української літератури Іван Котляревський.

Будинок цей складався колись з

п'яти скромних кімнат. В одній із них був кабінет автора „Енеїди“, де стояло ліжко письменника, стіл та шафа з книжками,—серед них було найбільше латинських, французьких та руських. Цікава деталь—це старосвітський стінний годинник. На його циферблаті були намальовані Адам і Єва під забороненим деревом „пізнання добра і зла“. Навколо дерева вислаб галюка, що рухалась від ударів маятника.

З кабінету вели двері на веранду, куди письменник часто виходив милуватися краєвидами, що простіраються геть-геть аж на колишню „Мазурівку“, де ніби то жили батьки „Наталки-Полтавки“—Терпили.

Так виглядав будинок Котляревського в старовину. Та з часом він дуже змінився, а з реліквій письменника мало що й залишилося. Головна причина цьому—частий перехід будинку із рук у руки. Був навіть час, коли в будинкові займалися шинкарством...

Років 30 тому (в 1897 р.) будинок достався М. І. Головатинському. В цей час він виглядав майже цілковитою руйною,

а через те Головатинський заходився його перебудувати. При перебудові було відкрито під грубим шаром крейди дуже цінну пам'ятку: це рівблений сволок з чітким написом слав'янськими літерами:

„Создася дом сей во ім'я отця і сина і святого духа амінъ, року 1705“.

Цей сволок було оцінено в свій час Чернігівським музеєм у п'ять тисяч карбованців, але Головатинський пропозицію відхилив і залишив його в перебудованому будинку.

З початку лютевої революції куток Котляревського пере-



Краєвид „Іванового Гаю“ в Полтаві. В далечині—соборна церква, ближче, в гушавині дерев—реставрований будинок Котляревського

іменується з нагоди 150-х роковин з дня народження письменника на „Іванів Гай“, що з часом став місцем для культурних розваг. Його освітлюють електрикою, реставрують історичну „Білу альтанку“, а в одній з кімнат влаштовують культкуток, де відвідувачі мали змогу ознайомлюватися з життям і творчістю Котляревського. Особливо оживав будинок у дні народження й смерті письменника. Весь „Іванів Гай“ та будинок Котляревського був тоді яскраво ілюмінований електрикою, а сила відвідувачів вщерть завалювала куток великого письменника.

Але це було десять років тому. Тепер „Іванів гай“ руйнується. Гора що року помітно сповзає, загрожуючи й самому будинку. Будинок денационалізовано і комунгоспівський орендар повернув кімнату-культкуток, де зберігалися історичні пам'ятки—на кухню. З „Іванового Гаю“, як кутка культурних розваг, не залишилося й сліду. Так нищиться один з найбільших пам'ятників основоположникові нової української літератури.

В більшій пошані був куток Івана Котляревського в минулі часи. Цікавився ним і Тарас Шевченко. Побувавши в Полтаві в 1845 році він замалював цей будинок разом з соборною церквою. Цей малюнок зберігається тепер у Полтавському держмузею. Там же зберігається й фотографія будинку, зроблена М. І. Головатинським у 1897 р. перед його реставрацією. А тепер будинок разом з гавм нищиться і йому загрожувє цілковите забуття і руйна.

Найближаються 90 роковини з дня смерті Котляревського. Чи не час згадати нашому громадянству відомі слова його: „Перша ознака кожного культурного народу в те, як він ставиться до своєї старовини“.



Реставрований М. І. Головатинським будинок Котляревського в Полтаві

РІЗЬБЯР-ПІЧНИК

Нарис В. Пальнової

Звуть його Олександр Єгорович Аліпов, він син бідного селянина села Семенова Дмитрівського повіту Курської губернії.

Ще з малих літ на пасовиськах він почав ліпити з глини виграшки для своїх товаришів, а коли виріс, то пішов на заробітки в місто. Там він навчився грамоти і трохи згодом

пригноблених. В Москві немає помешкання і він б'ється як риба об лід, щоб найти куток, де б можна було ліпити.

Врешті знаходить і починає роботу. Він за-



О. Є. Аліпов

став пічником. Робив печі, ліпив стелі й заліми, а в вільний од роботи час ліпив десятників, інженерів й інших панів, та так успішно, що Євпаторійська місцева дума видала йому субсидію на поїздку в Пітер для навчання в Художній Академії. Там на іспиті запропонували йому виліпити погруддя Глінки—те саме, що й по сей день стоїть в Києві перед консерваторією. Не дивлячись на це все ж в Академію потрапити йому не вдалось. Залишившись без роботи і без грошей у чужому місті він почував себе досить погано, але виручила його з біди майстерня Рєпіна, що направила його до „добротворця“ мистецтва, різьбяр-аматора полковника Петра Олексєвича Самонова, що захопив у той час взяти участь у конкурсі на пам'ятник Скобелеву. Аліпов зліпив йому 16 фігурок салдатів і самого Скобелева і за це дістав з барського столу харчі з винсом та по 8 крб. за кожну статуетку. Самонов же опісля за „свої“ виключно художні твори дістав першу премію на конкурсі і робота „його“ стояла на бувшому Скобелевському майдані в Москві, доки не добила її революція.

На цьому й закінчилась художня кар'єра т. Аліпова при цареві-батюшці. Він знову повернувся до підрядчиків ставити печі, а ночами ліпив за гроші різних панів, що приїздили на курорти.

Так мучився він 30 років.

Та ось прийшла революція й почалось для Аліпова нове життя.

Він приймає участь у громадському й політичному житті як член Профсоюзу Будівельників, знову ставить печі.

Вмер Ілліч, Аліпов кидає все, продає свої останні речі, й поспішає в Москву, щоб виліпити великого вождя трудящих та



Ленін-мисленник

не до столу; на ньому два полумиски—з підсмаженою на олії картоплею та житнім хлібом—от і все, весь обід талановитого пролетарського скульптора.

В одному з кутків стоїть догори дном великий ящик, на ньому мішок набитий соломкою, драбенька ковдра й подушка, От і вся обстановка цього „ательє“.

Статуя Леніна була закінчена: Він дав їй назву „Ленін мисленник“. Це одна з самих талановитих праць художника. Всі його роботи відрізняються тим, що вони походять на найкращі портрети тих осіб, з кого він ліпить. Такі: двоє погруддя т. Мархлевського, бюст Котовського та Фрунзе.



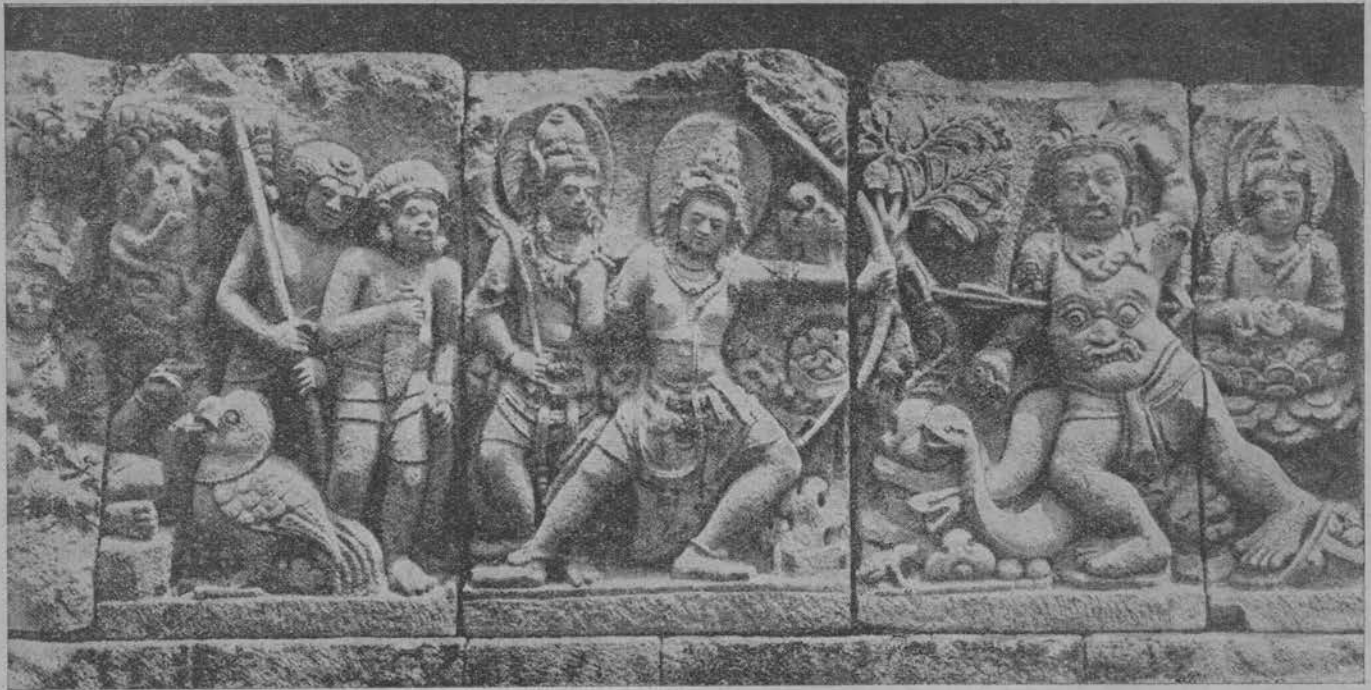
Художник

доволений, працює в день і вночі копіює з одкрыток, бо ж не бачив він Ілліча ні разу в житті. На хороші ж портрети в нього немає грошей, навіть немає 20 коп. щоб піти в музей.

Врешті кінчив. Погруддя готове, одлив його в гіпсі, несе в Комісію по увічненню пам'яті В. І. Леніна—ухвалили протоколом за № 17 од 25/III—24 р. і бюст виставили в Музеї Революції.

Я несподівано прийшла тоді в його канурку, що була йому й за „ательє“ й за помешкання для житла й бачила там:

В натуральну величину статуя Ілліча з глини, а на вікні й по кутках погруддя Маркса, Держинського, Лозовського, статуетки робітників, художників, тут же великий ящик з глиною, два стільці на п'ятьох ніжках, залізна пічка й на ній поганенький чайничок, а поруч щось заляпане глиною, подіб-



Птах Ятаюс передає Рамі перстень Сіті. Рама вбиває потвору-велетня Кабанду

З ПАМ'ЯТОК РОСКВІТУ ІНДУСЬКОГО МИСТЕЦТВА НА ЯВІ

Стаття В. Кобринського

В ПЕРШІЙ половині VII-го віку по Хр. Магараджа Гарзавардана будує велику буддійську державу, що охоплює Індію від гір Віндія до Гамалаїв зі столицею Наланда, центром високорозвинутої культури північної Індії. Вплив цієї великої держави поширюється не тільки в самій великій Індії, а й у Тибеті та в Індонезії. Через Бенгалію наландська культура проходить у Шривіянську державу на Суматрі та в її колонію на середній Яві. Шривіянський рід Шайлендра старанно дбає про архітектурно-скульптурне буддійське мистецтво. Будується відома буддійська святиня Боро Будур. З половини IX віку по Хр. східно-яванські брамінські князі вигонять Шалендрів із Яви, засновують на Яві у Лара Дйонггрангу нову вже брамінську святиню з шести будинків. На одному з них, присвяченому брамінському богові Шіві, дуже добре зберігся фриз, що переказує історію Рами, тоб-то вчоловіченого бога Вішну. Хоч святиня й брамінська, а будували її, очевидно, майстри тої ж славетної буддійської Наландської школи, що перед тим побудували й Боро Будур. Подаючи тут зразки досягнень цієї школи, ми повинні переказувати саму легенду про Раму для кращого зрозуміння змісту фризного рельєфу в Лара Дйонггрангу.

Легенд про Раму є багато. Найбільш поширена вона в варіанті „Рамаяні“, відомого епоса поета Вальмікі. Ось її скорочений переказ:

Цар Дашарата в Айодію має три неплідні старші жінки. Йому треба сина наслідника на престол. Одже він кладе жертви богам, щоб дали йому сина. Після однієї такої жертви бог Вішну дає йому трюнок для жінок. Од цього трюнка жінки вагітніють і проводять йому чотирьох синів: Раму, Бгарату, Лаксману та Шатрухну. Протягом цього ж таки часу князь демонів Равана завдяки аскезі стає таким могутнім, що й самі боги бояться його. Вони обірають бога Вішну, щоб зі-

йшов на землю та переміг його. Вішну вступає в тіло Рами. Святий Вішвамітра просить короля Дашарату дати йому своїх на охорону проти демонів, що нищать йому його жертви. Дашарата погоджується і брати убивають демонських велетнів. Вдячний Вішвамітра веде їх свататись у Мітілю, до короля Янаки.

Дужий Рама натягає лука бога Шіви, чим і здобуває собі королівську дочку Сіту за жінку (мал. 3). Вертаючись додому, Рама перемагає в бою велетня Парашураму і як переможець дістає собі його лука. Радий перемогами свого сина Рами, Дашарата хоче висвятити його на царя. Та тут Кайкея, матір Рамового брата Бгарати, пригадує Дашараті, що він іще раніше обіцявся те саме зробити Бгараті, і домагається, щоб Раму прогнано з дому на два тижні. Щоб дати батькові спроби додержати слова, Рама бере жінку Сіту та брата Лаксману і йде собі геть. Так замість Рами висвячують на царя Бгарату (мал. 4). Рама переходить річку Ганг та бідно живе в лісі. Його відвідує там брат Бгарата, сповіщає йому, що батько Дашарата помер з туги за ним, і просить його повернутися до Айодію та перейняти царську владу. Рама не згоджується і настановляє Бгарату своїм заступником на престолі. Після цього Рама з Сітою та Лаксманом мандрує далі і осідає в Дандакійському лісі. Тут у нього закохується дівчина-велетень Шурпанана, сестра князя демонів Равани, і, хоча причарувати його, обертається у вродливу дівчину людського зросту (мал. 2). Та Рама не хоче її. Шурпанана залицяється далі до Лаксмани, однак і цей не хоче її. Шурпанана хоче помститися за це на Сіті, але Лаксмана ловить її підчас замаху, одрізає їй носа й вуха і жене геть. Покалічена тікає до брата Равани, а цей хитрощами викрадає Сіту та заносить її до Лауки (Цейльону). Птах Ятаюс хоче виволити Сіту, та йому це не щастить, його тяжко поранено.



Дівчина-велетень Шурпанана обертається у вродливу дівчину людського зросту

Тільки й того, що Сіта встигла передати йому свій перстень для Рами. Рама й Лаксмана, шукаючи Сіту, знаходять Ятаюса. Перед смертю птах передав Сітин перстень Рамі (мал. 1). Простуючи далі на південь Рама й Лаксмана здивають потворувелетня Кабанду і вбивають його (той же мал. 1). Кабанда, одкуплений смертю від гріхів, радить їм розшукати малп'ячого князя Сугриву, вигнаного своїм братом Валіною з міста Кіткінли. Вони знаходять Сугриву та складають із ним таку угоду: Рама допоможе Сугриву вбити Валіну і дістатися знову на втрачений престол, а Сугрива допоможе Рамі розшукати Сіту. Рама стріляє Валіну, Сугрива стає князем і Рама видає наказ до всіх малих Сугриву шукати Сіту в усіх кутках світу. Малпа Ганумат перестрибує морську протоку між Індією і Лаукою (Цейлоном), убиває богиню-охоронницю острова та віднаходить Сіту. Тут на Ганумата нападає ворожий велетень і ловить його. Гануматові навівають на хвіст намочену олією ганчірку і підпалюють її, щоб спалити малпу живцем. Ганумата ж огонь не бере: він тільки бігає од хати до хати, палить ворогові місто, а далі вертається до Рами та сповіщає йому про Сіту. Рама кладе греблю через море, веде тяжкі безупинні бої з велетнями, доходить до Раваниного міста, стріляє Равану на смерть і визволяє Сіту. Сіта піддається вогневій пробі, щоб довести свою незайманість. Рама приймає Сіту і вертається з нею та своїм братом до Айодію і живе з Сітою щасливо довгий час. Однак, його підвладні чомусь невдоволені його співжиттям із Сітою і він мусить одіслати її од себе геть. Прогнана Сіта живе за містом у лісі, в хати-



Рама стріляє з луку Шиви і здобуває тим у жінки Сіту

ні поета Вальмікі. Тут вона народжує близнят Кушу й Лаву, а Вальмікі виховує і вчить їх. Через кілька років Рама влаштовує свято приносу в жертву коней, куди приходять і Вальмікі зі своїми учнями Кушою та Лавою, що декламують перед Рамою Вальмікін епос „Рамаяну“. Рама пізнає декламаторів як своїх синів і каже назад Сіту жити з ним. Сіта викликає землю на свідка незаслуженої тяжкої кривди і перед очима Рами западається під землю навкі, а Рама незабаром як бог Вішну сходить на небо.

Рама-рельєф у Лара Дйонггрангу не має тої симетричної будови, точно зрівноваженої, що її мають рельєфи в Боро Будур, та однак він являє собою твір високої художньої вартости, повний життя та легкої рухової композиції, що згармонізовано пливе фризом. Обличчя й фігури тонко відчуті, пройняті ноткою загадкової східної містики та грації. Лара Дйонггрангський фриз є одним з найкращих пам'яток індуського мистецтва VIII—IX віків. У ньому спостерігаємо досягнення довшого періоду розвитку індуського мистецтва; не тільки гармонія та живість, але душевні настрої, що виявляються чи то радістю (напр. Бгарата, коли його висвячують на царя, мал. 4), чи то тужливим очікуванням, ясно в переможній формі зафіксовано в камені. Цей рельєф стоїть без порівняння вище, ніж в Європі рельєфи з тієї самої доби, тоб-то рельєфи романського стилю лицарських часів. А композиційною сміливістю вони сягають у добу європейського пізнього, вже високо розвинутого Ренесансу.



Бгарату висвячують на царя

ФАБРИКА БОГІВ

Оповідання Леоніда Чернова

1.

— Ви тут на курорті з дружиною?
— Ні, я нежонатий. У мене наречена в Ленінграді.

— Ах, наречена?.. Скільки?
— Дивне запитання... Одна, звичайно.
— Ні, я питаю, скільки тисяч має ваша наречена?

— А звідки я знаю? Карбованців, мабуть, сто на місяць. Мене то мало цікавить.

— Ага, розумію. Ви, напевне, директор тресту. Нафта?

— Я зовсім не директор. Я письменник.
— Ах, письменник?.. Дуже приємно. Скільки?
— Років п'ять.

— Ні, я питаю, скільки заробляєте? Тисяч 15—20?

— Ви вгадали. Років за десять я можу заробити таку суму.

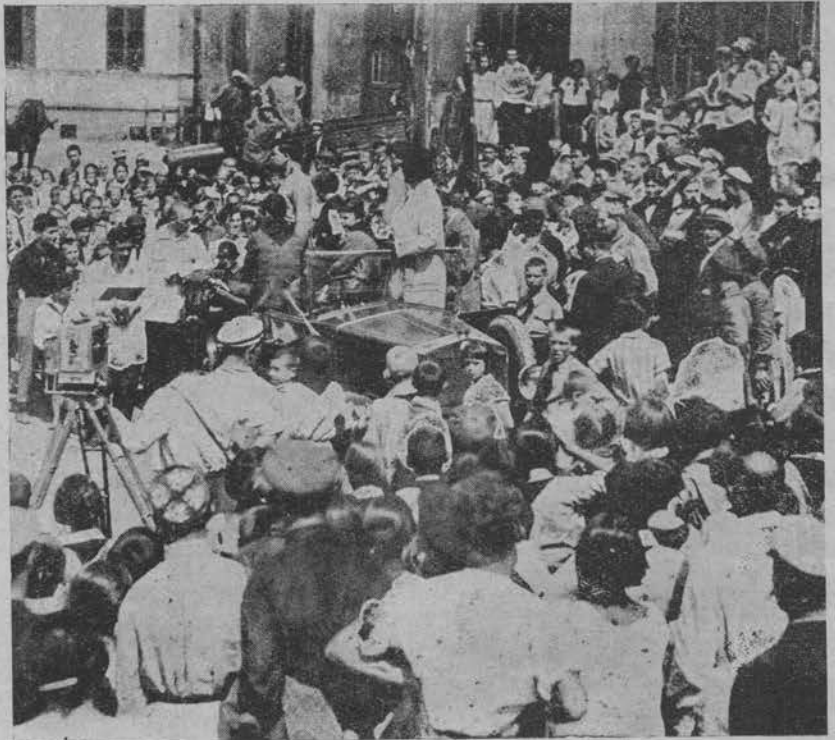
— І ви?! після цього?! не цікавиться?! скільки грошей?! має ваша наречена?!

— Звичайно, ні. Просто я люблю її—тай годі. В його очах блиснуло приривство і відзначилася робота думки,—наскільки, звичайно, може працювати мозок у таку пекельну спеку.

Ми—голі—лежали поруч на гарячій піску, насунувши на пстилиці свої капелюхи.

Вгорі над нами палало сліпуче сонце. Навкруги—весь пляж вкрито було сотнями напівголих тіл. Біля наших ніг ласкаво хлюпотіло блакитне море...

Він закліпав очима, став на коліна і закричав:
— Ви, українці—неймовірно ідеалісти! Так—так! Така молода, така обдарована нація—і рап-



Зустріч делегації англійських піонерів на Жовтневому вокзалі в Москві

том ідеалісти! Немоżliво! Йому однаково—міліонерша його наречена, чи просто жбракча! Він—письменник, і він не думав, що на виробництві борного вазеліну він міг би заробити вдсятеро більше! Ганьба! У вас немає ділового підходу до життя, організованости, цілевої установки!

— Слухайте,—ліниво зупинив я його.—Ви, часом, не фінінспектор? Він ніби тільки й чекав на це запитання: одкинув простирано, скинув панаму і простяг мені руку.

— Джім Вількінс, фабрикант богів.

— Фабрикант чого-о?

— Богів.

— Не розумію.

— Нема нічого дивного. Відсутність морально-комерційного хисту. Хочете, розкажу? Історія ідеального сполучення найчистішого християнського морального задоволення з комерційними інтересами. Хочете слухати?

2.

— Помираючи, мій добрий батько закликав до себе мене і брата Тома.
— Сини мої,—простогнав старий,—прийшла моя черга покинути цей вередливий світ. Чесна двадцятирічна праця на біржі дала мені змогу лишити вам непогану спадщину в векселях та цінних паперах. Але з власного досвіду я знаю, як мало думає діловий американець про порятунок душі та добродійні справи. Не забувайте про це, сини мої, як забув ваш батько, кого чорти вже готуються підсмалювати на повільній огні. Для полегшення його пекельних страждань—ви повинні в вашому бюджеті почесне місце одвести на добрі діла. Не забувайте про малих сих страждущих і нещасних. Ви повинні віддавати на це діло принаймні процентів... процентів...

Тут наш добрий батько закрехтав і віддав душу тому, хто мав на неї право... Боюсь запевнити вас, що це був саме бог.

Ми дуже любили нашого батька. Ми дуже сумували. Ще б пак! Зупинка діла на два дні дала нам збитку на триста десять тисяч! Жак! Том ходив—білий, як крейда.

— Ну,—сказав я Томові згодом,—як же ми використаємо капітал?

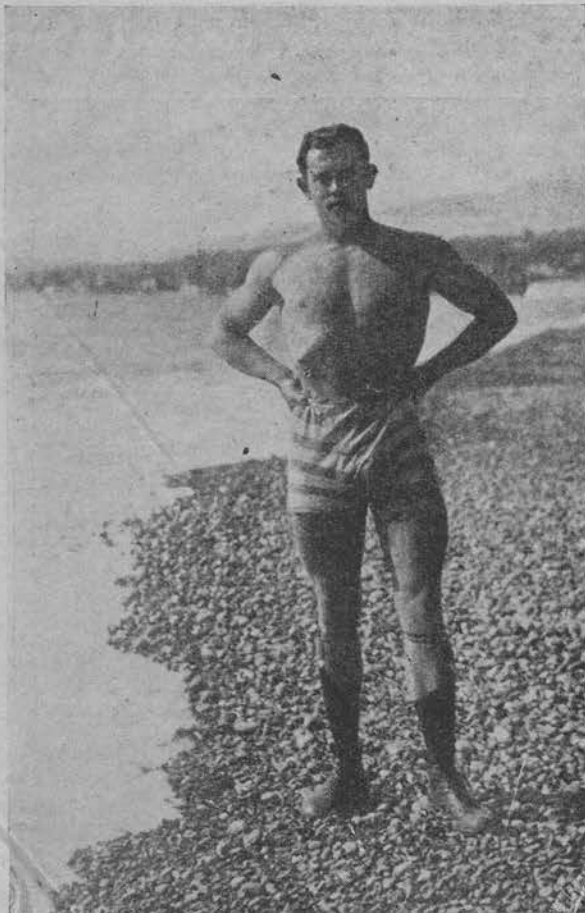
— Старий хрін був не такий дурень, як хотів прикинутись.— задумано відповів Том.—Він пустив по світу з торбиною не одну сотню людей. Він розкошував, а ми тепер повинні віддати свої гроші на його порятунок. Це неможливо, Джім. Треба щось придумати. От мавш повну збірку творів Зіґмунда Фрейда. Я беру Крафт-Ебінґа. Читай. Читай і думай. Ми повинні винайти такі компромісні форми, що задовольнили б обидві сторони.

3.

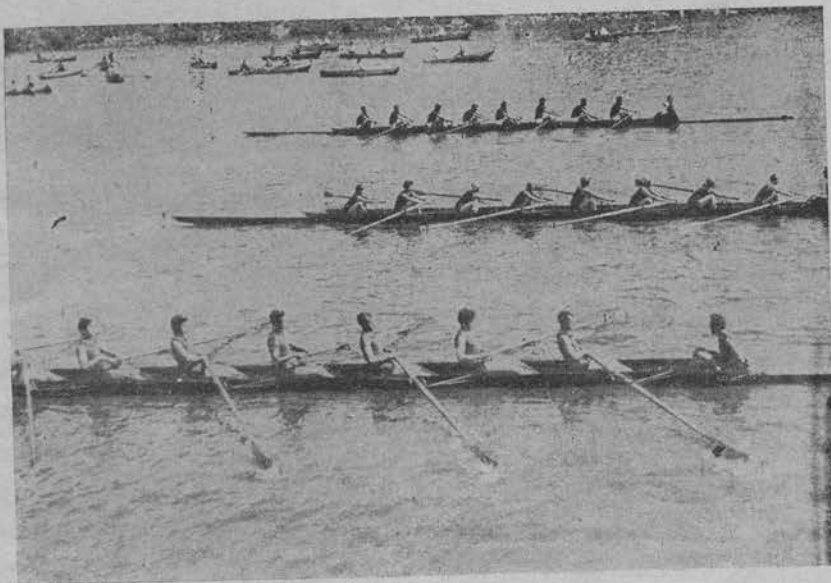
Минув місяць.

Я вже з пам'яті цитував цілі сторінки старого Зіґмунда.

Одного разу, вранці Том прибіг до мене, упав на канапу і застогнав:



На кримському побережжі



Відкриття водної станції МГСПС у Москві. Змагання восьмивесельних човнів

— Нічого не можу придумати. Лишається відкрити при- тулок для недоношених цуценят або богадільню для підстарку- ватих клерків.

— Ти — справжній дикуні! — скрикнув я. — Ти забув про наш принцип: з'єднання добрих діл з комерційною справою. Одне одному не повинно заважати. Я придумав! Бєсть! Я відкриваю фабрику богів. Ти організує школу місіонерів.

— Ви не розумієте? Том теж відразу не зрозумів.

А я в той час придумав діло, що відразу посунуло вперед справу цивілізації.

4.

За півроку фабрика почала працювати.

Бажаючи полегчити життя нещасних темних дикунів наших тропічних колоній, я почав дешево масове виробництво ідолів для всіх поганських вір на всі ціни й смаки.

Ведетенські океанські пароплави везуть моїх ідолів разом з моїми комерційними агентами до всіх тропічних країн, де ще живуть бідні некультуни дикуни.

Дикуни благословляють мое ім'я, падають ниць перед богами і в міну на ідолів несуть на мої пароплави всякі витребеньки: золоті самородки, слоновою кість, самоцвітне каміння.

Трохи згодом, коли весь черношкірий світ молиться моїм ідолам і збут помітно зменшується, я сповіщаю про це брата.

Том негайно відряджав до тропічних країн де-кілька партій місіонерів власної школи. Місіонери за 400 доларів у місяць несуть до дикунів світ істинної християнської віри і, щоб довести безсилля ідолів, ловко відбивають їм голови і скидають з підніжжя.

Некультуни дикуни ображаються, кричать, кличуть жерців — і місіонери дістають де-кілька стріл у м'ягкі частини тіла.

За десять хвилин весь світ облітає тривожне радіо:

— Повстання дикунів на островах Реджі-Педжі. Життя наших громадян у небезпеці. Рятуйте наші душі! S.O.S.

Весь світ знає, як турбується наш уряд за своїх громадян. Півдесятка дредноутів з аеропланами приводять дикунів до переконання, що місіонерські м'ягкі частини користуються в колоніальних країнах правом цілковитої екстериторіальності.

Правда, тут трапляються й маленькі незручності нашої професії. Руйнуючи

поганських богів, салдати заразом, про всякий випадок, винищують між іншим і частину дикунів.

Коли мене сповідають про це, я згадую покійного батька, і серце мове обливається кров'ю за нещасних дикунів.

— Вони погрібують утіхи в релігії, — думаю я, — а богів їхніх геть знищено... Що робити? Як допомогти нещасним?

Я кличу свого управителя, — і другого дня океанський пароплав, навантажений новою партією ідолів та агентів, відпливає до берегів дикунської країни.

А Том тим часом готує свіжу партію місіонерів.

5.

Містер Джім Вількінс сперся на лікоть.

— Ну... Що ви скажете?

— Що я скажу? Що ви зовсім не американець — от що я скажу.

— Тоб-то як?

— Дуже просто. Маючи власних ідолів та місіонерів, ви не могли додуматись до того, щоб відкрити також і власний завод дикунів, на кшталт кінського. Так-так! Ще десяток років — і ваші салдати переб'ють усіх дикунів. Що ви тоді робитимете, га?

— Любчику, та ви ж — справжній американець!

— Надто багато чести, містер. Я лишень скромний український літератор... І я кажу: вам треба організувати власний завод дикунів...

— Чудесно!

— ... і власний рушничний та гарматний заводи...

— Геніяльно!

— ... і чекати того часу, коли дикуни захоплять ваші рушниці та гармати і повернуть їх пащами до вас, і виженуть із своїх країн усіх мерзотників та негідників...

Він розкрив рота, довго мовчки дивився на мене, потім сплюнув і одвернувся.

Одвернувся й я.

Сонце ще міцніше почало пестити мене своїм пекучим промінням.

Мені здалося, що я поволі ростоплюсь у сліпучому сяйві.

... Коли повіяв свіжий вітерець, я підвів голову. Містера Вількінса вже не було коло мене. Біля моїх ніг солодко хлюпотіло море.

Хто він, містер Вількінс? Коли я бачив його? І чи бачив взагалі? Не знаю сам. Може все це тільки приснилося мені під гарячими ласками південного сонця...

АВІОСПОЛУЧЕННЯ ПАРИЖ—МОСКВА



Між Парижем та Москвою утворюється постійне пасажирсько-поштове аеропланне сполучення. На фотографії — 4-моторний «Фарман» на паризькому аеродромі готується відлетіти в Москву

ЖІНОЧА ПРАЦЯ



Роздача роботи та інструктування кустарок

СЕЛО Клембівка Ямпільського району Могилів-Подільського округу з 1870 р. відома своїми оригінальними й художніми вишивками та полотнами свого виробу.

З 1903 р. вишивки почали втрачати свою художню цінність і оригінальність. Промисел набув комерційного характеру і скупщики поволі прищепили йому смак міщанства, чужі елементи і поховавши чудові клембівські визерунки, принесли з міста позолоту-суховалітку, ситінські рожі і пранці.

Лише за радянської влади з 1922 р. промисел почав відроджуватися. Організовано було т-во „Українка“, та не дбаючи за якість виробів і взявши нездоровий торговельний напрямок, вишивши всього 31 сорочку, воно вмерло з дефіцитом і з великим штатом.

В жовтні 1925 р. організовано художньо-вишивальну артіль „Жіноча праця“.

Ця артіль тепер нараховує 828 осіб, з них 12 чоловіків,

а решта—жінки. Переважна більшість кустарок-біднячки. Умови роботи кустарки дуже тяжкі. Вона здебільшого і жінка, і мати, і господарка... Кожну вільну хвилину використовує вона на вишивання. Вишивання здебільшого йде осінніми та зимовими і вечорами коло звичайнісінького каганця, або маленької лампи...

Не дарма можна зустріти молодих ще кустарок в окулярах, та й то куплених на ярмарку...

Кустарка в середньому за робочий день заробляє 20 коп.

Заробітку кустаркам артіль виплатила понад 28 тисяч карб.

Хоч і мізерна плата, та й вона була допомогою підчас минулого нещастя.

Плату встановлює Вукопромкредитсоюз, куди артіль збуває свої вироби і де має свого паю 1750 крб.

Ткацький промисел завмер і всі матеріали-сировину постачає артіль Вукопромкредитсоюз.

Треба зазначити, що клембівські сорочки і взагалі вишивальні роботи тепер мають чимало художньої цінності. Частина виробів клембівської артілі експортуються через т-во „Кустекспорт“ за кордон.

Артіль значно впливає на культурний розвиток села. Завдяки „Жіночій праці“ село має кіно, сельбуд, газети та журнали, школу, підручники, бібліотеку.

Артіль має тепер чимало цінних високої краси та якості килимів.

Ступнево артіль розвиває свою роботу, поширює, поліпшує...

До цього року, на жаль, артілю не цікавилися місцеві органи влади і взагалі на неї мало звертали уваги.

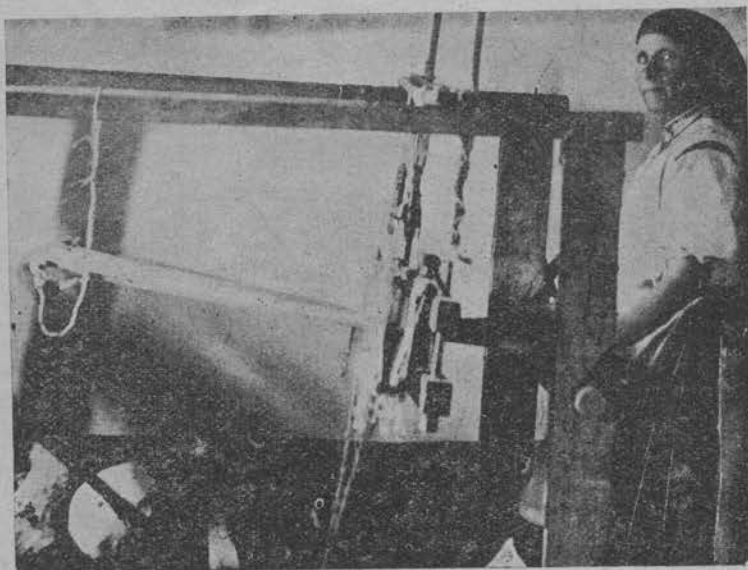
Лише тепер Окрвиконком став цікавитися цією артілю і вживає заходів до будови в Клембівці з майбутнього року вишивальної профшколи.

Клембівські вироби знав увесь Радянський Союз і Європа. При допомозі і загальній увазі до цієї артілі, українське народне вишивальне мистецтво, відновлене й відроджене за Радянської влади, буятиме пишним цвітом.

Ось який скарб має село Клембівка.



Вишивають килим



Ткаля вдома за роботою

Микола Степанюк

КРІПАЦЬКИЙ МАЛЯР

Нарис Веба ПШЕНИЧКА

У НАС на Україні, на жаль, залишилося дуже мало матеріялів про кріпацьких малярів.

А було їх чимало. Адже кожний поміщик вишукував споміж своїх кріпаків більш талановитих і віддавав їх на науку до ремісників-малярів, щоб потім мати власного маляра для своїх потреб. З таких малярів частенько виходили доволі значні художники, що крім свого прямого обов'язку—розмальовувати панські покої та декорувати сцени домашніх театрів—малювали картини, портрети своїх панів то-що. Вся творчість цих майстрів була монополізована в руках їхніх панів, так що навіть імена їхні залишилися здебільшого невідомими.

Всі знають творчість Шевченка, як маляра, що вийшов з кріпаків, але цим іменем закінчується майже все.

Великий талант Шевченка, як художника і поета, ті художні цінності, що він нам залишив, увічнили його ім'я.

Тай це тільки здебільшого тому, що тодішнє суспільство, й особливо представники мистецтва, побачивши визначний хист кріпака Тараса, погодилося викупити його поміщика Енгельгардта за доволі значну, як на той час, суму. І хоч не довго користувався Шевченко цією волею,—він усе ж ветиг широко розгорнути свій талант і залишити величезні здобутки як у малярстві так і в поезії.

Але великі кадри акторів, малярів, та музик-кріпаків, що платили панщину своїм поміщикам творами свого хисту, не могли як слід розгорнути свого талану і імена їх не доходили до суспільства. Для них „воля“ спізнилася і вони залишилися в сутінку.

Господарі-поміщики цупко тримали їх у своїх лапах, інколи міняли на гарних псів та арабських коней, але, так або інакше, до нас дійшли в більшості анонімні речі без підписів невідомих авторів.

Малюнки, вміщені в нашому журналі, виконані кріпацьким малярем Пшеничкою.

Жив він приблизно в ті часи, що й Шевченко, і бувши особистою власністю поміщика віддавав йому весь свій хист, не зали-



Пшеничка

В дорозі



Пшеничка

Хлопець

шаючи для себе майже нічого.

Невідоме навіть його ім'я. І малюнки оці,—все, що до нас дійшло.

Як не дивно, не уціліли ані портрети писані олією, ані великі полотна, що ховалися в поміщицьких вітальнях. Ці малюнки, мабуть,—речі „для себе“, звичайні селянські мотиви,—може родичі, або односельчани. Вони стерлися від часу і пожовк папер, але тонкий олівець та вправну руку майстра в них видно. Кожне обличчя взято остільки характерно тонко, що не залишає жодних сумнівів у досягненні абсолютної подібності.

Вражає теж соціальний підход до сюжету. Поглянути хоч би на малюнок старчихи, що йде по світу на фоні обідраних селянських хат.

Помічається в нього й чималый хист у композиції. Правда з цього циклу залишився в Пшенички тільки один ескіз, що показує сільську кузню на шляху, але вже й цього вистачає, щоб виявити справжнє обличчя його творця.

Панські покої, що з ними звязана художника його кріпацька доля, набридли йому, насточортіли, він їх ненавидить. Його думка рветься до життя, що для нього більше зрозуміле, а ніж панські розваги що він має право спостерігати тільки через зачинені вікна. І цим саме життям кипить його кузня на шляху. Не пусті розваги тут показано, а важку працю коваля, що в результаті її не має навіть змоги залатати діри в стрісі свої хати-кузни.

Це справне майстерство того часу, і малюнки ці—документи калеккого вже для нас селянського побуту. Це малюнки половини минулого століття, коли вся Україна й ціла колишня Росія стогнали в кріпацькому ярмі.

Нове радянське село з антенами й тракторами уже не закине у темряву історії ті таланти, що воно їх висуває! Історія збереже нам і їхні імена і цінності, ними створені.



Пшеничка

Парубок



Пшеничка

По світу

ШІСТЬ ДНІВ У ФІНЛЯНДІЇ

Нарис С. Павлова

Харків—Москва—Ленінград

Нас коло 30 чоловік—інструкторів, організаторів, рядових фізкультурників з усіх куточків України.

Ідемо на запрошення Фінського Робітничого Спортивного Союзу для участі в великому міжнародньому святі фізкультури в Гельсінфорсі.

Бідгород... Курськ... Тула... Москва... Ленінград.

В невеличких вагонах фінляндської залізниці—твердо і незручно. На коротких лавах, призначених для 2-х чоловік, сидять по трое, четверо.

Крізь вікна видно хмуру, сіру природу Фінляндії. Непривітний, холодний дощ мочить і без того сиру землю.

Мчить потяг, а стрілка годинника повільно підповзає до цифри 10. У нас на Україні в цей час розкішна зоряна ніч—а тут видно—і можна вільно читати.

Промайнули станції. Мчить потяг, замість гудка даючи сигнал дзвоном, що знаходиться на паравозі.

Передмістя великого міста. Гарний легко-атлетичний майдан. Ось і Гельсінфорс—столиця Фінляндії. На пероні нас уже чекають представники Фінського Робітничого Спортивного Союзу. Після короткого обміну привітаннями ми з червоним прапором вирушаємо вулицями міста до гуртожитку.



Свято фінського робітничого спортивного союзу. Делегація радянських спортсменів

Жінки не маляються і майже не пудряться—це результат здорового погляду на красу тіла.

Та не все вже так гаразд у здоров'ї фінів, як це здається з першого погляду. До 10% населення хоріє на туберкульоз, а ревматизм є великим лихом робітничої класи, примушеної жити здебільшого в вохких квартирах. Адже літо коротке—всього 2 місяці, решта 10 місяців—вохкість, дощі і суворя зима.

Гельсінфорс найбільше місто Фінляндії, що нараховує до 200.000 населення. Є міста з 2.000 мешканців. Яке б мале не було місто, та в ньому обов'язково будуть бруковані вулиці, електрика, готель, кіно і спортмайдан.

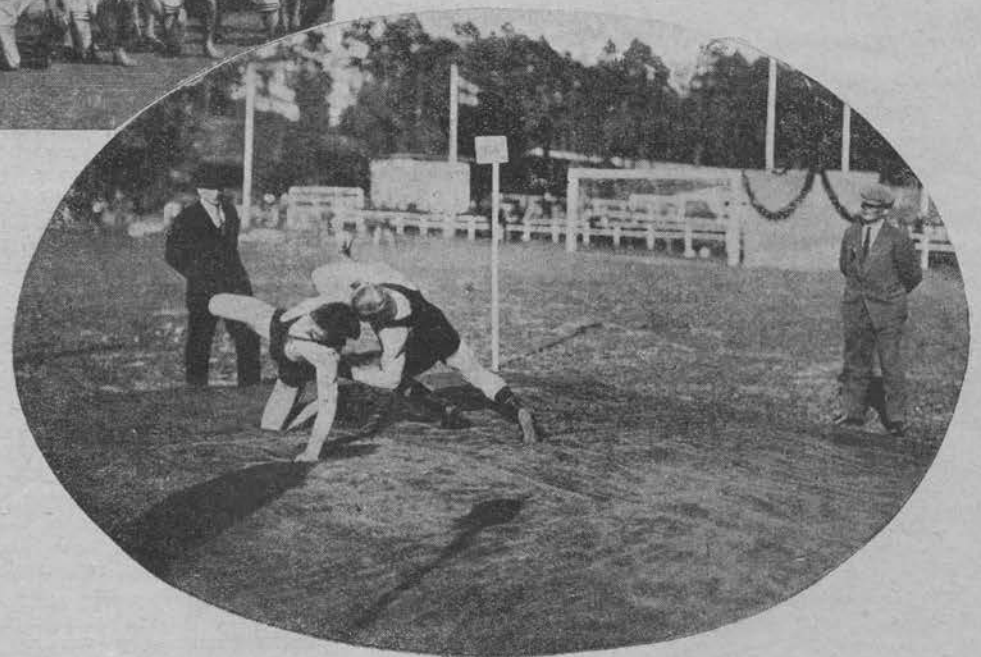
Неписьменних у Фінляндії майже немає. Зовсім незначний процент неписьменних припадає на руське населення, що живе в прикордонній смузі та на глухі села Північної Фінляндії. В галузі науки, техніки та мистецтва фіни не можуть похвалитися досягненнями. Більшість інженерів, лікарів, літераторів—шведи.



Фінський клуб „Кулерво“. Взяв перше місце в естафеті по вулицях Гельсінфорсу

Країна тисячі озер

Оглядаючи Гельсінфорс, або, як його звуть по фінському „Гельсинки“, попутно розспитуюмо через перекладачів про незнайому країну. Понад тисячу озер розкидано в невеличкій Фінляндії. Населення живе переважно з рибного та лісного промислу. В каменистому ґрунті погано росте хліб і тому в країну довозиться щорічно до 70% хліба. Селянство живе бідно, продаючи продукти сільського господарства, щоб купити взамін хліба. Населення живе здорово, тверезо і відзначається фізичною міццю та силою волі. Немає горілки, вина й пива, та це не значить, що зовсім немає п'яниць. Є й такі. До їхніх послуг фінський самогон.



Французька боротьба

Гельсінфорс—столиця. Гельсінфорс—портове місто. Темп життя швидкий, але спокійний. Нема візників, їх замінюють гарні безгучні таксі. Дзеркальні вітрини магазинів завалено товарами. „Ціни без заправки“, та торгуватися можна і треба як слід.

Об 11 год. життя в місті завмирає. Зачинаються кіно, театри, ресторани. Доглядачі порядку, кремезні, сильні, в білих та іноді й дірявих рукавицях—настирливо просять публіку покинути бульвари і сквери.

Світло й тіні

Гарний зовнішній бік життя Гельсінфорсу. Чистота міста, жител, одіжі—майже зовсім немає п'яних, не видно старців.



Стадіон у Гельсінфорсі

Ну, а коли піти в робітничі квартали та подивитися життя, як воно є?

Злидні, безробіття. Родини без годувальників—їхні батьки, чоловіки, брати—комуністи, комсомольці сидять в камінних мішках тюрми.

Є й старці. Багато їх, бояться тільки відкрито просити. Помітять, заарештують.

Нині в Фінляндії оголошено локаут у металічній промисловості. Робітників м. Або, що виставили економічні вимоги, піддержали 10,000 металістів країни, припинивши на знак солідарності роботу.

Середній зарібок робітника коло 50 крб., при чому 30% свого місячного бюджету робітник віддає за квартиру. Коли ж він захоріє сам, або хто з родини, то лікуватися треба на свої кошти. За право навчання дітей треба платити. Чи ж багато лишається?

Змінюються злидні до деякої міри касами взаємодопомоги, що ж до робітничих клубів—то їх зовсім немає.

Спорт у Фінляндії

В Фінляндії є два спортивних союзи. Буржуазний, що нараховує 30,000 чоловіка і дістає субсидію від держави в 50,000 крб. і робітничий, що має в своїх лавах 36,000 і що одержує від уряду всього лише 25,000 крб. Не вважаючи на це, робітничий союз з технічного погляду міцніший за буржуазний.

Та те, до чого ми в СРСР—змагаємося—масовість—у Фінляндії близька до здійснення. Рідко хто з фінів або фінок не

ходить на лижах, усі вміють плавати, більшість молоді є членами спорт-товариства.

Спортивне свято

Свято відкрилося привітальними промовами представників різних країн. Прапори держав, що взяли участь у цім святі—Фінляндії, Швеції, Чехо-Словаччини, Німеччини, Австрії, Латвії, Америки—яскравими фарбами своїх полотнищ оздоблювали центральний стадіон. І серед них гордо майорів у промінні сонця величезний червоний прапор СРСР.

Могутні звуки Інтернаціоналу залунали в повітрі. Всі встали, скинувши капелюхи.

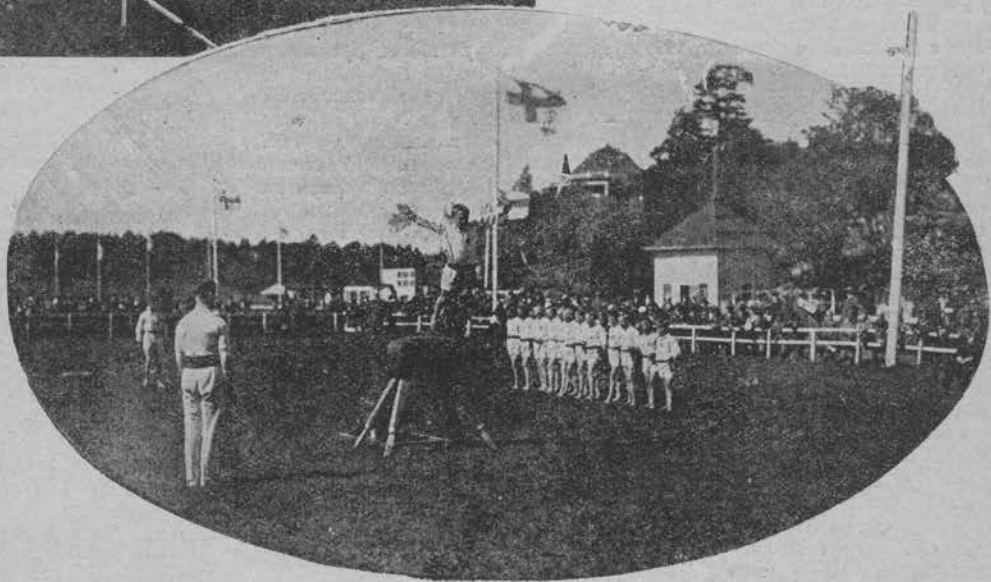
Три дні продовжувалися змагання. Робітники-спортсмени показували результати, не гірші за досягнення спортсменів із буржуазного табору. Блискуча підготовка та організованість дозволили перевести свято в точно призначений час. В легкій атлетиці перше місце зайняли фіни. З радянських спортсменів найбільший успіх мала Шиманова, що забрала 6 перших місць.

Успішно виступали наші велосипедисти.

Бокс притяг силу глядачів і як це не дивно, не являє собою негарного видовиська—настільки дисципліновані і спортивно-коректні бойці.

Не пощастило нам першого дня в футболі. Стомлені, після безсонної ночі в потязі—вийшли московські харчовики на мініатюрне поле, програвши Або 3:2. Зате рішучий матч зі збірною Фінляндії, після двох днів відпочинку, обернувся в справжній триумф радянських футболістів, що забили 5 м'ячів, не діставши в свої ворота ні одного.

Останній день відзначився походом по місту 6,000 учасників спортивного



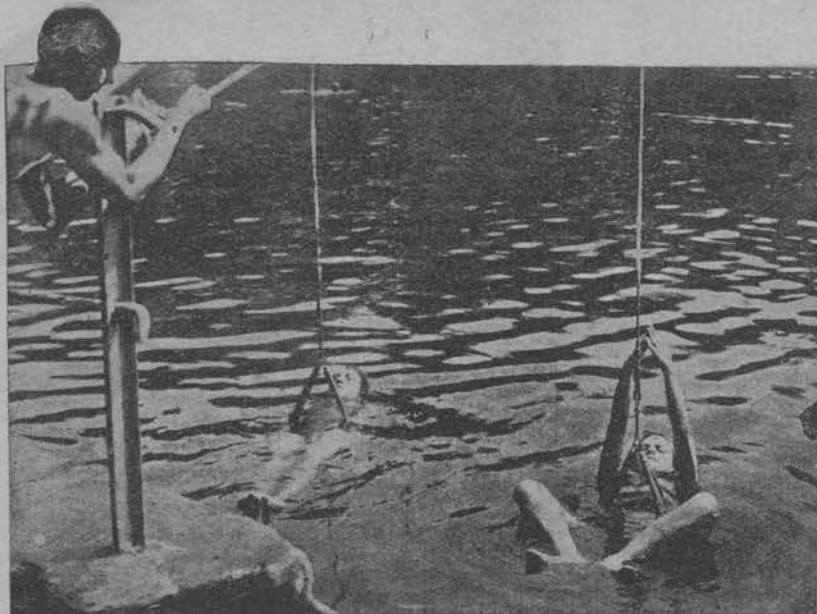
Гімнастичні вправи молоді

свята. Безконечні лави струнких спортсменів йшли вулицями міста, а населення тепло вітало їх.

Раут у Торгпредстві

На честь радянських спортсменів наше торгпредство в Фінляндії влаштувало раут. В невеличкім, тіснім колі робітників торгпредства та повпредства—весело і вільно провели вечір.

„За кордоном потрібні не слова, а доводи. Наші успіхи, наші перемоги, найкраща агітація, найкраща пропаганда“—відзначали в своїх привітаннях промовці на рауті. „В голодній, зруйнованій країні, як це думають про СРСР її вороги, не могли вирости здорові люде, що вміють перемагати“.



Перші спроби плавання під керуванням інструктора

БУДИНОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Нарис О. Штейнгольд

В ЖОВТНІ біжучого року відбудеться два роки існування в Харкові Центрального будинка Фізкультури.

По Мар'їнській вул. № 14 у великому будинкові, що привітно виблискує височенними вікнами, росташовано світлі спортивні зали та окремі довідні кабінети.

Зовні будинок тихий і спокійний, але—війдеш і напружене життя захоплює тебе.

Біля антропометричного кабінету—черга. Уважно оглядають фізкультурників лікарі. Обмірюють, важать, випробовують на спеціальних апаратах силу легень то-що. На кожного складається, сказати б, „пашпорт здоров'я“.

В соматичному кабінеті лікарі перевіряють роботу внутрішніх органів фізкультурників—нервної системи, серця.

Фізіологічний кабінет—це фактично лабораторія, тут провадиться дослідження над кровю та різними вилученнями організму спортсменів до та після змагань.

За даними цих досліджень розроблюється певні показники користи або шкідливості того чи іншого спорту. Крім того виявляється, хто який спорт може практикувати з зиском для себе.

Великою пошаною користується кабінет корективної гімнастики.

Це справжня робітня здоров'я. Майже з усіх шкіл Харкова сюди надсилають шкільні лікарі школярів, що мають фізіологічні хиби, от як покривлення кістяка, недорозвинення окремих органів, загальну кволість. На спеціальних приладах з ними провадиться курс гімнастики і наслідки звичайно гарні: у кволих розвиваються м'язи, зникають хиби. Але не тільки науково-дослідчу роботу провадить Будинок фізкультури.

Великим завданням його є підготовка свідомих провідників фізкультури.

В першому ж році організації Будинку фізкультури при ньому було відкрито 6-ти місячні курси для підготовки інструкторів ф. к. Потім курси було реорганізовано і тепер навчання курсантів провадиться протягом одного року.

46 молодих, здорових фізкультурників уперто гризуть „граніт науки“.

А „граніту“ чимало: суспільствознавство, анатомія, фізіологія, біологія, подання першої допомоги, масаж, наукова контролія, педагогіка, математика, початки хемії, механіка, фізика.



Купання курсантів будинку фізичної культури

Крім того практичні вправи по фізкультурі, різні ігри, французька боротьба, плавання, оборона та напад без зброї то-що.

У величезному спортивному залі працюють вони на приладах і жваві, могутні рухи пластичних тіл нагадують щось старо-грецьке, спартанське.

Але напевно у спартанців не було такого уважного лікарського огляду, що покладається в основу радянської фізкультури.

Трохи незручно відносно плавання. Курсанти, що досить гарно знайомі з гігієною, не можуть дозволити собі плавати в річці Харкові або Лопані, і доводиться їм їти щодня аж до става на Тюриній дачі.

Правда, прекрасний глибокий став, з чистою водою, невеликий пляж та багато зелених дерев, що оточують воду, виправдують усе.

Треба зазначити, що курси Харківського Будинку фізкультури вже зарекомендували себе і інструкторів, що виходить з них, цілком слушно вважають за дуже гарних, високо кваліфікованих робітників фізкультури.

В найближчому часі, передбачається реорганізувати Центральный Будинок фізкультури в Інститут фізкультури.

Між іншим, в'ятку робота Харківського будинку фізкультури трохи кволішає. Це зрозуміло. Всю роботу по фізкультурі переноситься на спортивні майдани під промінням сонця на свіже повітря.

Взимку ж щодня сотні фізкультурників наповняють залі Будинку. Скупчуються в спортивній залі, де команди окремих профсоюзів змагаються у волей-бол. Заповнюють бібліотеку і до пізнього вечора гудить будинок.



Курсантів, що ще навчилися як слід плавати, підтримують на поверхні води линви

Поширюється робота Центрального Будинку фізкультури. Все більшу популярність набирає він серед різних організацій і фактично став науковим серцем української фізкультури.

Лише два роки існує цей культурно-науковий заклад, але проведена ним робота величезна і чутка про нього вже давно пішла не тільки по всій Україні, а й по всьому Союзу Радянських Республік.

КОНКУРС

ЖУРНАЛА „ВСЕСВІТ“ НА ОПОВІДАННЯ

Для зміцнення зв'язку з читачами і для допомоги створенню оповідання журнального типу, редакція журналу „Всесвіт“ оголошує конкурс на краще журнальне оповідання.

Умови конкурсу такі: 1) Письменники мусять надіслати свої твори не пізніше 1-го серпня 1927 р. На оповіданнях ставити напис „На конкурс“, підписувати девізом, а прізвище подавати в закритому конверті.

Розмір оповідання $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ друкованого аркуша. Оповідання повинні бути надруковані на машинці, або чисто переписані на одній боці аркуша. Темою до оповідання можна брати нашу сучасність і минулину, а також і фантастику, аби зміст відповідав сучасним ідеологічним вимогам.

2) Приймаються оповідання тільки написані українською мовою.

3) Конкурс ірвадється так: Редакція одбирає зирисланих на конкурс оповідань найкращі. Друкуються вони в порядку під номером, а потім, коли перейдуть через

журнал усі, читачам розсилається листівка, щоб читач написав, яке з оповідань йому найбільше до вподоби. Премії розподіляються за числом ухвальних відгуків на оповідання.

4) За всі надруковані оповідання автори одержують по 50 крб. гонорару.

5) Премії встановлено такі: Перша—250 крб., друга—125 і третя—75 крб.

6) Прізвища всіх авторів, що брали участь у конкурсі й чиї оповідання було надруковано під №№, після скінчення конкурсу буде оголошено.

7) Твори авторів, чиї твори не буде ухвалено на конкурс, але їх можна надрукувати у „Всесвіті“, можуть бути надруковані на загальних умовах за згодою авторів. Оповідання, не використані в журналі, буде знищено.

8) Прислані після 1 серпня 1927 року оповідання перейдуть у шортфель редакції в звичайному порядку, а в конкурсі участі не братимуть.



НЕ ЗАБУДЬТЕ ПЕРЕДПЛАТИТИ

ШОТИЖНЕВИЙ
ІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ

„ВСЕСВІТ“

НА ДРУГЕ
ПІВРІЧЧЯ 1927 р.

ПЕРЕДПЛАТА:

на півроку—3 крб. 60 к.
на 1 міс. (4 №№)—60 к.

Для передплатників газ. „ВІСТИ“:

на півроку . . . 3 крб.
на 1 міс. (4 №№)—50 к.

Ціна окремого
номера 15 к.

Адреса контори й редакції

Харків, вул. К. Лібкнехта, 11.

Телефон редакції—34-76.

НЕСМЫВАЕМАЯ ЖИДКАЯ КРАСКА

для БРОВЕЙ, РЕСНИЦ,
::: ВОЛОС и УСОВ :::

ХНА-БАСМОЛЬ

провизора М. ЛИПЕЦ.

Моментально окрашивает в любой цвет, ничем не отличающийся от натурального. Не пачкает лица и платья. Безвредна. Разрешена Мосздравотделом. Способ применения прост. Высылается почтой наложен. плат. При выписке нескольких флаконов за пересылку не платят. Цена кор. на год—2р. 50 к. полугод.—1р. 50 к. Краска для волос—3 р.

ВНИМАНИЕ требуют компактную пудру всех цветов пунт-брюнет, рашель № 1 и № 2, загар № 1 № 2, натюрель, розовая и белая. Цена коробки 1 руб. Москва, 34, Гагаринский пер. д. № 29, кв. 36/11. Провизор М. ЛИПЕЦ.



CÄSAR & MINKA

Zahna (Preussen), Німеччина

РОСПЛІД І ПРОДАЖ ПОРОДИСТИХ СОБАК

КАРЛИКОВІ, СПЕЦІАЛЬНО ДРЕ-
СИРОВАНІ (поводирі і т. інш.)
МИСЛИВСЬКІ, ЗАПРЯЖНІ та
: : СТОРОЖОВІ СОБАКИ : :



ПОСТІЙНА ВИСТАВКА БІЛЯ ВОКЗАЛУ В ЦАНІ
ІЛЮСТРОВАНІ ПРЕЙС-КУРАНТИ БЕЗПЛАТНО
: : ВІДПРАВКА У ВСІ КРАЇНИ СВІТУ : :

В
У
Ф
К
У

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ
ФОТО-КІНО-УПРАВЛІННЯ

В
У
Ф
К
У

НАЙБЛИЖЧИЙ ВИПУСК
ЯЛТИНСЬКОЇ КІНО-ФАБРИКИ
ВЕЛИКИЙ ХУДОЖНІЙ ФІЛЬМ

ТРОЄ

Сценарій—МАЯКОВСЬКОГО

Режисер—СОЛОВЙОВ

Оператор—КЮН

В головних ролях арт.—ГОН-
ЧАРОВ, КРЕСТИНСЬКИЙ,
РОСТОВ, ПАНОВ, БУДНИКОВ